

بررسی حقوقی دلایل افزایش کودکان بی هویت در گفت‌وگو با کارشناسان

بی‌هویت‌های امروز، مجرمان فردا

یک میلیون کودک حاصل از دواج زنان ایرانی با اتباع بیگانه از همه خدمات آموزشی و بهداشتی محروم هستند

شهرود حقوقی | ۴ هزار کودک

بی‌نام‌ویی نسلان، به دور از امکانات پزشکی، آموزشی و کمترین حمایت‌های اجتماعی در ابرشهر تهران روزگار می‌گذرانند و جز آینده‌ای تاریک و مبهم که به انتظارشان نشست، کورسوی امیدی برای بهبود زندگی‌شان وجود ندارد. به گفته مدیرکل اجتماعی و فرهنگی استانداری تهران درحال حاضر ۳ تا ۴ هزار کودک بی‌سواد و فاقد هویت در تهران هستند که برای کمک به آنها با ارایه آموزش‌های لازم به خانواده‌های آنها می‌توانیم زنان سرپرست خانوار را آموزش دهیم یا کودکان را توانمند کنیم تا بتوانند برای بازار اقتصادی آینده کارآفرینی کنند. البته سبب‌های شهرپور به جز کمک گرفتن از فضای مجازی برای حل کردن مشکل بی‌هویتی کودکان پیشنهاد دیگری مطرح نکرده و رسیدن به راهکاری جامع در شرایط فعلی کمی دور از ذهن است.

برای ریشه‌یابی دلایل معضل بی‌هویتی کودکان باید چند موضوع مختلف و مهم را در نظر داشت. بخش مهمی از این مشکل مربوط به کودکان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی است که بدون کسب مجوزهای لازم بوده و عدم ثبت رسمی این گونه ازدواج‌ها مانع دریافت اوراق هویتی برای کودکان شده است. نداشتن اوراق شناسایی امکان تحصیل و بهره‌مندی از خدمات درمانی و بهداشتی و حتی کمترین حقوق شهروندی را از این کودکان سلب کرده و خود و مادران‌شان را در وضع نابسامانی قرار داده است. مادرانی که تن به ازدواج با اتباع بیگانه می‌دهند از داشتن پاران، بیمه و هر گونه حق و حقوقی بازمانده و دست‌شان کوتاه است و کودکانی همچون سرنوشت خویش به دنیا می‌آوردند تا این سیکل معیوب بر مدار تکرار در استان‌های مرزی کشور باقی بماند. چندی پیش محمدی‌فر، مدیرکل اتباع خارجه وزارت کشور گفته بود که براساس قانون، فرزندان حاصل از ازدواج غیرقانونی اتباع خارجی با ایرانی تا ۱۸ سالگی از دریافت تابعیت ایرانی محروم هستند و سال گذشته ۱۱۶۰ مورد ازدواج رسمی اتباع در ایران به ثبت رسیده و آمارهای می‌گوید در خارج از کشور هم ۷۷۳ مورد داشته‌ایم. البته قانونگذار برای حل این معضل بیکار نبوده و قانون حمایت از خانواده برای مسرد خارجی می‌شود، شناخته می‌شود، بنابراین تن به ازدواج با زن ایرانی بدهد، مجازاتی را در نظر گرفته است. این قانون می‌گوید هر فرد خارجی که بدون اجازه یا برخلاف سایر مقررات قانونی با زن ایرانی ازدواج کند، به مجازات حبس از یک تا ۳ سال محکوم خواهد شد.

در این بین بخش دیگری از کودکان بی‌هویت حاصل آسیب‌های اجتماعی هستند که حضورشان ریشه در عوامل گوناگونی چون مهاجرت، بیکاری والدین، اعتیاد، بزهکاری والدین و... دارد. کودکانی که در حاشیه شهرها یا مناطق فقیرنشین متولد می‌شوند والدین‌شان اهمیتی به زندگی آنها نمی‌دهند و گرفتن شناسنامه برای کودکان دغدغه این خانواده نبوده و نیست، به همین دلیل در شهر بزرگ و پیشرفته‌ای چون تهران ۴ هزار کودک بی‌هویت درحال بزرگ‌شدن هستند.

بخش دیگری از مشکل نیز کودکان حاصل از ازدواج موقت هستند که در این مورد نیز خانواده‌های ضعیف چه از نظر اقتصادی و چه فرهنگی تلاشی برای حل مشکل کودکان خود ندارند. هر چند

قانونگذار تولید کودک در ازدواج موقت را جزو عوامل الزام‌آور برای ثبت ازدواج قرار داده اما برای برخی زنان امکان پیگیری حقوقی این مسئله وجود ندارد و خود فرزندان‌شان با مشکلات عدیده‌ای روبه‌رو هستند.

هر چند گمان می‌رفت کودکان بی‌هویت، بدون شناسنامه در استان‌های مرزی به حکم همچواری با کشورهای همسایه حضور پرنرنگ‌تری از شهرهای بزرگ داشته باشند اما اکنون وضع کودکان

بی‌هویت در تهران در مرز هشدار قرار دارد و یافتن راهکاری برای سروسامان دادن به این کودکان و تلاش برای کاهش تعداد آنها باید در اولویت قرار بگیرد.

هویت ایرانی در دست پدران ایرانی
دکتر عباس تدین، استاد دانشگاه و حقوقدان در پاسخ به سوال «شهرود» با توجه به این که روزبه‌روز آمار کودکان بی‌هویتی رو به افزایش است، چه تعریف حقوقی می‌توان از هویت ارایه داد، گفت: در قانون مدنی ما بحث احوال شخصیه تعریف شده است. مبنای ایجاد هویت برای افراد خون است، یعنی کسی که پدرش ایرانی باشد ایرانی محسوب می‌شود و دارای هویت ایرانی است اما اگر کنسی

در سرزمین‌های ایران و در خاک جمهوری اسلامی به دنیا بیاید ولی پدرش ایرانی نباشد، چنین نوزادی تابعیت ایرانی پیدا نمی‌کند. سیستم‌های هویت در واقع بر مبنای جایگاه اجتماعی شهروند که از پدر ایرانی متولد شده است، شناخته می‌شود، در واقع هویت بر مبنای قانون مدنی این گونه تعریف می‌شود، بنابراین این دسته از افراد دارای هویت معلوم هستند و بی‌هویت محسوب نمی‌شوند، زیرا نسب‌شان و به عبارتی شجره آنها مشخص است، به همین جهت می‌توان جایگاه اجتماعی این دسته از افراد و حقوق شهروندی‌شان را در ایران به‌طور مشخص تعریف کرد. به طبع زمانی هم که حقوق شهروندی افراد مشخص شود می‌توانند از حقوق و تکالیفی که لازم‌ه زندگی در اجتماع است، بهره‌مند شوند.

این وکیل دادگستری با اشاره به این که کودکان معمولاً بی‌هویت خوانده می‌شوند که پدران‌شان از اتباع بیگانه باشد اما صرف این موضوع نمی‌توان این دسته از کودکان را بی‌هویت تلقی کرد، ادامه داد: اگر این بی‌هویتی بودن به این معنا باشد که مشخص نباشد آیا تابعیت ایرانی دارند یا نه؟ یا آیا تابعیت پدر و مادر آنها مشخص نباشد در یک سوی ماجرا قرار دارد و در بعد دیگر بی‌هویتی به این معناست که نسب این دسته افراد و جایگاه خانوادگی آنها معلوم نیست، این موضوع هم بخشی از معنای بی‌هویتی است.

این حقوقدان در ادامه صحبت‌های خود گفت: در این معنا اگر به دنبال یافتن ریشه‌های بی‌هویتی افراد به‌خصوص کودکان باشیم باید به وضع زندگی خانواده‌ها نگاه‌ی بیندازیم، زیرا همه مشکلات نداشتن هویت یا اوراق شناسایی و مواردی از این دست در ازدواج زنان ایرانی با اتباع بیگانه خلاصه نمی‌شود، بنابراین باید به مهاجران توجه کنیم، یعنی افرادی که با رؤیای داشتن زندگی بهتر، خانه و کاشانه

خود را رها کرده و به شهرهای بزرگ از جمله تهران مهاجرت کرده‌اند و به‌دلیل مشکلات اقتصادی بیکاری، اعتیاد و... حاشیه‌نشین شده و شرایط خوبی ندارند.

وی افزود: در رابطه با مهاجران بخشی نیز مربوط به حضور اتباع بیگانه است، یعنی مهاجرانی که از کشوری دیگر به ایران مهاجرت می‌کنند و موفق به دریافت تابعیت ایران نشده‌اند، زیرا اکثر آنها که معمولاً به صورت قاچاق و به‌طور غیررسمی از کشور خود خارج می‌شوند و به ایران مهاجرت می‌کنند، اجازه قانونی برای کار یا تحصیل ندارند و کودکان آنها نیز بدون اوراق شناسایی بزرگ شده و در نهایت به جمعیت بی‌هویتی‌های

ایران افزوده می‌شوند.

بی‌هویتان امروز، بزهکاران فردا

«معمولاً مهاجرانی که به صورت قاچاق و نادیده گرفتن تن به سفر و مهاجرت می‌دهند، زندگی به کام‌شان تلخ و با دشواری‌های اجتماعی مواجه می‌شوند.» تدین با بیان این مطلب ادامه داد: قربانیان این مهاجرت کسانی نیستند به جز کودکانی که هنوز با به این دنیا نگذاشته یا در سنین پایین به سر می‌برند. این محرومیت‌ها برای کودکان به مراتب از بزرگسالان بیشتر است. محرومیت از تحصیل گرفته تا بی‌هویتی برخی از کودکانی که از اتباع خارجی هستند، شرایط زندگی را برای این کودکان هر روز سخت‌تر می‌کند. این موضوع روزبه‌روز برای کودکان نوبا با اهمیت‌تر می‌گردد. کودکان هر روز سخت‌تر می‌کند. این سرخوردگی‌ها به مرور زمان بیشتر شده و در آخر این کودکان را به بزهکاری حرفه‌ای مبدل می‌کند.

این استاد دانشگاه با اشاره به این که کودکان چه به دلیل مهاجرت و چه به دلیل نداشتن پدر ایرانی از داشتن هویت مستقلی محروم هستند و باالوقه آمادگی هنجارشکنی را دارند، افزود: با توجه به این حقیقت که این کودکان از حق و حقوق شهروندی و انسانی خود به درستی بهره‌مند نیستند، مطمئناً این دسته از افراد در بزرگسالی می‌توانند هم خود به معضلی اجتماعی تبدیل شوند و هم نوعی بستر را برای ایجاد معضلات و انحرافات اجتماعی فراهم کنند. اما اگر با رویکرد دیگری به این موضوع نگاه کنیم این دسته از کودکان سرخورده امروز و جوانان نسل فردا می‌توانند به‌راحتی بزه‌دیده و قربانی باشند یا خود مرتکب جرم شوند.

این وکیل دادگستری اضافه کرد: زمانی که مهاجران تحت‌نظارت، کنترل و مدیریت قرار گیرند، به عبارتی جایگاه و وضع اجتماعی آنها مشخص نباشد، مطمئناً حاشیه‌نشین خواهند شد و در جاهای دور افتاده و دور از دسترس سکنی خواهند گزید، زیرا می‌خواهند جایی به دور از دسترس عموم و قانون باشند که همین موضوع یکی از عوامل اصلی بزهکاری این دسته از افراد می‌شود.

چه کار باید کرد

این استاد دانشگاه با بیان این که «با روزبه‌روز شاهد افزایش کودکانی هستیم که از هویت مستقلی برخوردار نیستند و باید در این راستا اقدامی متمرکز انجام داد، تا حداقل تعداد فعلی افزایش نیابد» به بیان راهکارهای کاهش کودکان بی‌هویت پرداخت کرد: از جمله اقداماتی که در کاهش تعداد کودکان بی‌هویتی می‌توان انجام داد، شناسایی و سپس دسته‌بندی این دسته از کودکان است، در این صورت می‌توان در رابطه با هر گروه صحیح‌ترین تصمیم را اتخاذ کرد. دسته‌بندی این دسته از افراد به جهت این است که بتوانیم تشخیص دهیم هر کودک در کدام گروه قرار می‌گیرد و برای تسهیل در زندگی‌اش چه باید کرد، به

اقداماتی نظیر بهداشتی، درمانی نیاز دارند یا کند، توضیح داد: همچنین با توجه به این که دادستان به‌عنوان مدعی‌العموم و حامی منافع جامعه است، باید در این راستا گام‌های اساسی بردارد. معمولاً در این موارد کسانی که متولی امر هستند و قدرت است در دست‌های قرار گیرند باید به فکر راهکارهایی باشند و با شناسایی این اشخاص راهکارهای قانونی را نسبت به آنها اعمال کنند. ما نباید این وظیفه را تنها بر عهده شهروندان داشته ولی دولت، حکومت، قوه قضائیه و دادستانی‌ها را بی‌تکلیف بدانیم، این موضوع به طبع درست به‌نظر نمی‌رسد. این حقوقدان ادامه داد: ما باید قبل از تولد کودک به فکر ثبت‌نام او در مرکز ثبت و پیداکردن هویتش باشیم، تا در آینده با مشکلی مواجه نشود. همچنین با توجه به این‌که در قانون ثبت‌احوال تهیه شناسنامه برای کودکان هر خانواده الزامی است. با وجود این تکلیف، خانواده‌ها موظفند هنگام تولد که دچار این وضعیت می‌توانند پس از رسیدن به سن قانونی و طی مراحل قانونی برای تهیه شناسنامه اقدام کنند، هر چند در این راه با معضلات و مشکلات فراوانی روبه‌رو می‌شوند. برای مثال کسانی که دچار این وضعیت هستند از طریق جمع‌آوری استشهادنامه یا استشهادیه محلی به ثبت‌احوال مراجعه کنند و در صورتی‌که از این طریق موفق نشده‌اند می‌توانند به دادگستری مراجعه کرده و با صدور حکم دادگستری شناسنامه دریافت کنند.

وی در پاسخ به این سوال که آیا قانونگذار برای پدر و مادری که از تهیه شناسنامه سر باز می‌زنند، مجازاتی تعیین کرده است یا خیر؟ توضیح داد: با توجه به این که خانواده‌ها موظفند برای تهیه شناسنامه اقدام کنند، در صورت سر باز زدن از این موضوع در قانون ثبت‌احوال برای آنها مجازات‌هایی تعیین شده است ولی ممکن است مجازات‌های در نظر گرفته شده فاقد جنبه بازدارندگی بوده و در عمل کارآمد نباشند. اگر بخواهیم احوال شخصی کودکان را در آینده تضمین کنیم، لازمه این موضوع اعلام ولادت‌شان به مراکز معتبر ثبت است و همه می‌توانند در این موضوع موثر واقع شوند، برای مثال ماما، پزشک مربوطه، مادر نوزاد و... همه می‌توانند اعلام تولد کنند. در غیر این صورت همان‌طور که قبلاً هم بیان شد، تنها راه هویت پیداکردن این کودکان رسیدن به سن قانونی و اقدام در این راستاست، اما ناگفته نماند که اقدام به این عمل شاید کار ساده‌ای به نظر برسد ولی در واقع این‌طور نیست.

قانون داریم، ضمانت اجرا نه!

این استاد دانشگاه با اشاره به این موضوع که باید توجه داشت چنین کودکانی در مدت زمانی که فاقد هویتند، از تمامی حقوق شهروندی بی‌بهره می‌مانند، باید دولت

نقش پرنرنگ‌تری برای کمک به این قشر ایفا کند، توضیح داد: همچنین با توجه به این که دادستان به‌عنوان مدعی‌العموم و حامی منافع جامعه است، باید در این راستا گام‌های اساسی بردارد. معمولاً در این موارد کسانی که متولی امر هستند و قدرت اجرایی دارند باید به فکر راهکارهایی باشند و با شناسایی این اشخاص راهکارهای قانونی را نسبت به آنها اعمال کنند. ما نباید این وظیفه را تنها بر عهده شهروندان داشته ولی دولت، حکومت، قوه قضائیه و دادستانی‌ها را بی‌تکلیف بدانیم، این موضوع به طبع درست به‌نظر نمی‌رسد. این حقوقدان ادامه داد: ما باید قبل از تولد کودک به فکر ثبت‌نام او در مرکز ثبت و پیداکردن هویتش باشیم، تا در آینده با مشکلی مواجه نشود. همچنین با توجه به این‌که در قانون ثبت‌احوال قوانینی وجود دارد ولی صرف وجود قانون کافی نیست. ما نیازمند ضمانت اجرای کافی در این زمینه هستیم، برای مثال به جای آن‌که زمانی که نوزادی به دنیا می‌آید نام او ثبت شود، ابتدای بارداری مادر رصد شود و تحت‌نظر قرار گیرد. از جمله نهادهایی که می‌توانند به‌عنوان متولی در این امر گام بردارند به‌بزهکاری می‌توان اشاره کرد، زیرا با نظارت این سازمان می‌توان از ابتدای بارداری مراقبت‌های درمانی را انجام داد. همچنین باید به‌محض تولد نوزاد ناظران،

این عضو کمیسیون قضائی مجلس دهم ادامه داد: با توجه به این که کودکان امروز، نسل جوان فردای ایران هستند، ما دچار معضلی بزرگ هستیم، زیرا هم‌اکنون حدود یک میلیون کودک حاصل ازدواج زنان ایرانی با اتباع بیگانه در کشور وجود دارد که از هیچ امکاناتی از قبیل بهداشتی، رفاهی و درمانی برخوردار نیستند. با این سرخوردگی که در کودکانی برای این کودکان به وجود آمده ممکن است در بزرگسالی به بزهکاری حرفه‌ای در جامعه تبدیل شوند یا به شغل‌های کاذبی نظیر فال‌فروشی، گل‌فروشی و دست‌فروشی‌های کنار خیابانی و... روی بیاورند و آینده تاریکی داشته باشند، حتی ممکن است در کنار این شغل‌های کاذب، خطرناک‌تری بزه‌ها را انجام دهند، زیرا از هویت برخوردار نیستند و زندگی متفاوتی از سایر افراد تجربه می‌کنند.

راهکارهای نجات برخی از کودکان بی‌هویت
دولت باید راهکارهایی در زمینه بهبود وضع این کودکان انجام دهد تا در آینده شاهد بزهکاری این کودکان در جامعه نباشیم، افزود: از جمله راهکارهایی که می‌توان در بهبود وضع کودکان بی‌هویتی انجام داد، فرهنگ‌سازی و انجام کارهای فرهنگی توسط نهاد متولی است. وی ادامه داد: همچنین نهادهای متولی

تهیه‌نکردن شناسنامه دلایل مختلفی دارد
ابوالفضل ابوترابی، نماینده مجلس دهم از دیگر صاحب‌نظران در این زمینه است که در گفت‌وگو با «شهرود» بیان کرد: «مسئله‌ها در حال حاضر ما با معضل ازدواج دختران ایرانی با اتباع بیگانه روبه‌رو هستیم. البته این موضوع بیشتر در استان‌های مرزی صادق است تا شهرهای مرکزی ایران.

وی ادامه داد: از دیگر معایبی که در این زمینه می‌توان برشمرد فقر، بیکاری و اعتیاد والدین است که باعث ایجاد یک فرآیند فرسایشی شده و همین امر موجب شده ما شاهد افزایش روزافزون تعداد کودکان بی‌هویتی باشیم. این نماینده مجلس در ادامه خاطر نشان کرد: در این زمینه ما به این موضوع به‌عنوان یک معضل اجتماعی نگاه می‌کنیم و متأسفانه در تهران به اقتضای پایتخت بودن بیشتر از سایر استان‌ها شاهد این پدیده شوم هستیم. این حقوقدان ادامه داد: شوربختانه بعد از کودکانی که از پدران اتباع بیگانه مادران ایرانی به دنیا آمده‌اند و برای تهیه شناسنامه با مشکل مواجه هستند، تعداد

بسیاری از کودکان بی‌هویت، آنهایی هستند که در خانواده‌های درگیر بحران‌هایی چون اعتیاد به موادمخدر به دنیا آمده‌اند، زیرا در صورتی که والدین درگیر اعتیاد شدید بوده و شرایط اقتصادی مناسبی هم نداشته باشند، دغدغه‌های نیز جهت گرفتن شناسنامه برای کودکان خود ندارند.

مجازات راه‌حل نیست

ابوترابی با اشاره به این‌که اگر والدین آسیب‌دیده اجتماعی و درگیر معضلاتی چون اعتیاد، بزه و... به هر دلیل از تهیه شناسنامه برای کودکان خود سر باز زند مستوجب مجازات خواهند بود، گفت: سر باز زدن پدر و مادر از تهیه شناسنامه برای فرزند در قانون جرم‌انگاری شده و در صورت قصور در این کار، والدین مجرم شناخته و برای آنها مجازاتی در نظر گرفته شده است. اما واقعیت این امر این است، والدینی که از فقر مالی رنج می‌برند یا به اعتیاد گرایش دارند، برایشان تفاوتی ندارد که فرزندشان هویت داشته باشد یا نه! ضمن این‌که کشف این موارد دشوار بوده و حتی مجازات هم مشکلی را حل نمی‌کند. فقط این موضوع نشان‌دهنده این است که ما خلأ قانونی نداریم.

دولت باید چه کند؟

این نماینده مجلس با اشاره به نبود آمار دقیق از کودکان بی‌هویت توضیح داد: متأسفانه از تعداد کودکان بی‌هویت آمار دقیقی برای بررسی وجود ندارد و آمار هم که وجود دارد آمار سیاه است که نمی‌توان از تعداد کودکان بی‌هویت آمار دقیقی به دست آورد.

ابوترابی در ادامه با بیان این‌جمله که در کاهش تعداد این کودکان دولت می‌تواند سهم بسزایی داشته باشد، گفت: دولت باید این دسته از کودکان را شناسایی کند و سپس در بهبود وضعیت‌شان اقداماتی را انجام دهد، متأسفانه ما در زمینه کودکان و چندین سازمان داریم که به صورت موازی و در یک راستا فعالیت می‌کنند. این موازی‌کاری سازمان‌های مختلف نظیر کمیته امداد امام‌مخمینی، بهزیستی و... موجب شده است که تمامی دستگاه‌های مربوطه از زیر بار مسئولیت‌شان خالی کنند. اگر ما دستگاه مشخصی برای کودکان داشته باشیم که مجبور به پاسخ‌گویی باشد، بخشی از مشکلات حل خواهد شد، به عقیده بنده مشکل اساسی از همین موضوع نسلت می‌گیرد، زیرا تعدد دستگاه‌ها که در قانون‌های مختلف در نظر گرفته شده جز موازی‌کاری و بی‌نتیجه ماندن اقدامات تاکنون حاصلی نداشته است.

این عضو کمیسیون قضائی مجلس دهم ادامه داد: با توجه به این که کودکان امروز، نسل جوان فردای ایران هستند، ما دچار معضلی بزرگ هستیم، زیرا هم‌اکنون حدود یک میلیون کودک حاصل ازدواج زنان ایرانی با اتباع بیگانه در کشور وجود دارد که از هیچ امکاناتی از قبیل بهداشتی، رفاهی و درمانی برخوردار نیستند. با این سرخوردگی که در کودکانی برای این کودکان به وجود آمده ممکن است در بزرگسالی به بزهکاری حرفه‌ای در جامعه تبدیل شوند یا به شغل‌های کاذبی نظیر فال‌فروشی، گل‌فروشی و دست‌فروشی‌های کنار خیابانی و... روی بیاورند و آینده تاریکی داشته باشند، حتی ممکن است در کنار این شغل‌های کاذب، خطرناک‌تری بزه‌ها را انجام دهند، زیرا از هویت برخوردار نیستند و زندگی متفاوتی از سایر افراد تجربه می‌کنند.

راهکارهای نجات برخی از کودکان بی‌هویت
دولت باید راهکارهایی در زمینه بهبود وضع این کودکان انجام دهد تا در آینده شاهد بزهکاری این کودکان در جامعه نباشیم، افزود: از جمله راهکارهایی که می‌توان در بهبود وضع کودکان بی‌هویتی انجام داد، فرهنگ‌سازی و انجام کارهای فرهنگی توسط نهاد متولی است. وی ادامه داد: همچنین نهادهای متولی

راهکارهای نجات برخی از کودکان بی‌هویت
دولت باید راهکارهایی در زمینه بهبود وضع این کودکان انجام دهد تا در آینده شاهد بزهکاری این کودکان در جامعه نباشیم، افزود: از جمله راهکارهایی که می‌توان در بهبود وضع کودکان بی‌هویتی انجام داد، فرهنگ‌سازی و انجام کارهای فرهنگی توسط نهاد متولی است. وی ادامه داد: همچنین نهادهای متولی

راهکارهای نجات برخی از کودکان بی‌هویت
دولت باید راهکارهایی در زمینه بهبود وضع این کودکان انجام دهد تا در آینده شاهد بزهکاری این کودکان در جامعه نباشیم، افزود: از جمله راهکارهایی که می‌توان در بهبود وضع کودکان بی‌هویتی انجام داد، فرهنگ‌سازی و انجام کارهای فرهنگی توسط نهاد متولی است. وی ادامه داد: همچنین نهادهای متولی

باید کمی دلسوزانه‌تر در این موضوع برخورد کنند و پیگیری‌های لازم را انجام دهند تا شاهد اثربخشی فعالیت‌ها باشیم. این نماینده مجلس بر ضرورت حل موضوع کودکان حاصل از ازدواج مادران ایرانی و پدران اتباع بیگانه تأکید و بیان کرد: تنها در این زمینه دارای خلأ قانونی هستیم و متأسفانه در کشور ما به کسانی که مادران ایرانی و پدران اتباع خارجی داشته باشند، شناسنامه داده نمی‌شود. در این زمینه طرحی در مجلس مطرح نشده که در کمیسیون قضائی در دست بررسی است که امید می‌رود این طرح به تصویب برسد و به قانون مبدل شود تا خلأ قانونی فعلی از میان برداشته شود.